

Роль професійної культури у формуванні особистості майбутніх редакторів

Н. М. Миколаєнко

Викладач кафедри редагування та основ журналістики
Житомирського державного університету
імені Івана Франка, Україна

У сучасних ринкових умовах робота редактора набула нового значення. Інтеграція в загальноукраїнський медійний простір ставить у центр діяльності ЗМІ пріоритет людської особистості. Передусім працівник ЗМІ має бути професіоналом. Часто наголошується на потребі формування громадської думки як завдання сучасного редактора, але при цьому сам редактор має бути носієм загальнолюдських цінностей, особистістю високої духовної та громадської культури. Тому формування культури редактора ЗМІ є досить актуальне в Україні.

Сам термін «культура» через свою багатозначність важко піддається визначенню. Воно своїм походженням зобов'язане латинському слову *cultura* (обробка, догляд, поліпшення). Первісно йшлося про значення «обробка ґрунту», «культивування землі». Згодом тлущаєння терміну відображає розвиток: розробка правил поведінки, здобування знань, удосконалення мови тощо. У такому значенні термін «культура» вживали Т. Мор, Фр. Бекон, Т. Гоббс, Б. Спіноза та інші. Згодом слово «культура» більше сприймалося у значенні просвіти, освіченості, вихованості людини. З'явилося поняття «гуманітарна культура», «культура освіти», «культура моральності» (І. Кант). Кожне із цих понять має певне визначення, структуру. Загальне ж поняття культури передбачає засіб визначення сфери історичної активності людини та її діяльності як суб'єкта історичного процесу [2, 168].

Т. Парсонс розглядає культуру як головну силу, що зв'язує різні елементи соціального світу, або, за його термінологією, системи діяльності. Культура є посередником при взаємодії агентів і об'єднує особистість із соціальними системами. Таким чином, культура за Т. Парсонсом розуміється

як структуризована, упорядкована система символів, яка слугує орієнтиром для агентів інтерналізованими аспектами особистості та інституціалізованими образами в соціальній системі [3, 36].

Сфера мас-медіа є також соціальною системою. Початок ХХІ століття ознаменував нову добу в культурі й культурних дослідженнях. Розвиток комунікативних технологій, який вважають причиною постмодерної доби і глобалізації, помітно розширив межі розуміння й використання часу та простору. Зауважимо, що постмодерність і глобалізація лише розширюють, прискорюють культурні тенденції, які існували здавна. Темп сучасних змін привертає до них загальну увагу у формуванні професійної культури редакторів ЗМІ.

Професійна культура українського редактора ЗМІ – це творче бачення та переосмислення проблем, які виникають за умов відсутності цієї культури. Тому культура редактора передбачає наявність сучасного мислення: вміння адекватно мислити, самостійно аналізувати явища і процеси, бачити головне і особливе, відмовитись від штампів та інерції мислення. Таким чином, професійна культура українського редактора може бути виявлена, по-перше, як освоєння особистістю професійних знань та навичок, коли вони органічно поєднуються зі знаннями соціокультурної ситуації та становлять світогляд редактора; по-друге, як здатність особистості до творчого мислення і постійного самовдосконалення, самоосвіти; по-третє, наявність таких якостей, як інтелігентність, патріотизм, духовна культура, ерудованість. Культура редактора як інтегральний показник полягає у взаємодії усіх складників. Таким чином, формування культури українського редактора ЗМІ – процес накопичення знань, досвіду і якісної реалізації в їх діяльності та поведінці особистості.

Культура редактора – це і стан, і результат, і продуктивний процес засвоєння соціальних цінностей, а також вміння формувати їх через ЗМІ. Професійна культура спеціаліста, як й інші види культури, має рівні сформованості Виділимо. головний рівень – інформаційний [2, 276]. Так

поняття «професійна культура редактора» розподіляється на три блоки характеристик:

1. Вимоги редактора як до особистості.
2. Вимоги до редактора як до фахівця.
3. Вимоги до редактора як до професіонала (володіння методиками виконання).

Англійський вчений М. Розенберг розробив 8 галузей діяльності редактора та професійні вимоги до нього: знати потреби споживача; вміти оцінювати ефективність своєї діяльності; вміти розробляти нові методики роботи; мати високий рівень професіоналізму та майстерності; бути консультантом; бути комунікабельним; проводити науково-дослідну роботу; удосконалювати професійну майстерність.

На формування професійної культури редактора ЗМІ впливають притаманні лише Україні чинники:

1. Українським працівникам ЗМІ необхідно усвідомити цінності нової економічної та політичної формації. Сфера ЗМІ ще має стереотипи тоталітарного режиму. В Україні заявили про демократичність мас-медіа, але український редактор не завжди готовий розумно прийняти цю свободу. Саме тому український редактор сприймає свободу слова як вседозволеність, нетолерантність, професійну неетичність тощо.

2. Низьке матеріальне забезпечення працівників ЗМІ змушує їх шукати шляхи вирішення суто матеріальних проблем, а щодо професійної культури – не переймаються нею.

3. На державному рівні майже ніхто не працює над проблемою вдосконалення культури українського редактора. Цим нехтують і у вищих навчальних закладах. Часом викладачі з редакторських дисциплін інформують студентів, яка ситуація очікує в їх діяльності. Наголошують на тому, що такий формат роботи є нормальним.

4. Досить неоднозначна зовнішньополітична ситуація, яка медіа-ринок України поділяє на дві частини: проросійську та прозахідну.

В умовах сучасного українського медіа-простору формування професійної культури редактора є дуже актуальним і водночас складним. Для досягнення позитивного результату у цьому питанні необхідно розробити на державному рівні концепцію формування професійної культури працівників ЗМІ; створити модель мас-медійної діяльності на таких принципах:

- принцип історизму в розгляді соціально-економічних подій;
- принцип системності, який полягає у взаємозв'язку об'єктивних та суб'єктивних чинників;
- принцип прогнозування, який полягає в розробці та аналізі подій, явищ, процесів;
- принцип толерантності;
- принцип етичності.

Український редактор має два портрети – соціальний і професійний. Бажано, щоб соціальний портрет редактора був основою його професійного портрета, і навпаки.

Література:

1. Кудін В. Засоби масової інформації та професійна освіта: філософсько-педагогічний аспект дослідження / В. О. Кудін. – Харків: НТУ – «ХПІ», 2002. – 207 с.
2. Ритцер Дж. Современные социологические теории. – 5-е изд. – СПб.: Питер, 2002. – 688 с.
3. Иванов В. Ф., Иванова Т. В. Профессиональная культура будущего журналиста // Журналистика в 1994 году. – М., 1995. – Вып. 3. – С. 33-38.